

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Initium Sapientiae & Finis: Timor Domini, & Amor Dei: Seu
de fuga peccati, deque dilectione summi boni**

Comitin, César Jean-Baptiste

Coloniae, 1709

Caput Primum. Octo rationum momenta, quæ hominem spectant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50773](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50773)

(5)

INITIUM SAPIENTIÆ

TIMOR DOMINI,

seu fuga peccati.

LIBER PRIMUS.

Causa scribendi, & distributio Operis.

POSTULASTI nuper, optime Ado-
lescens, ut ætatis tuæ præcipitem ef-
frænatamq̃ue peccandi licentiam justi
timoris repagulis coërcerem. Non mihi
integrum est tam piæ voluntati, ne dicam
imperio in hac re tuo, non morem gerere.
Pauca pro temporis otiiq̃ue mei succisivis
operis, in hanc chartam, ex sanctissimo-
rum Patrum autoritatibus deprompta,
conjiciam. Quorum hic erit ordo; ut ea
primùm fugiendi peccati proferam argu-
menta, quæ te unum spectant, deinde quæ
Deum offensum, tum quæ peccatum ipsum,
ejusq̃ue pœnas.

CAPUT PRIMUM.

*Octo rationum momenta, quæ hominem
spectant.*

Habet hoc omne peccatum, ut cùm in
homines non minùs ac in Deum inso-

lescat, tum nemini plus obsit quàm auctori. Est enim viperæ genus, quod ei lucem, à quo accepit, aufert, infelice partu, infelicio-
 re exitu. Rem omnium usu testimoniò-
 que probatam, octo brevissimis argumen-
 tis exequor.

S. I. *Voluptatis usura brevissima.*

Aureum in primis veniat in mentem aurei viri dictum: *Momentum est quod delectat, æternum quod cruciat.* (Chrysologus) Expende *momentum*; expende quid *æternum*. Illud tam breve, ut initio finis cohæreat, utrisque in unum punctum coniectis metis. Talis est voluptas: quam prius amissam scias quàm admissam. Fulguris instar, simul est in occasu, simul in ortu. Moritur citò, con-
 senescit nunquam. Non sic pœna, non sic; quæ nullius temporis circumscripta spatiis, omnia superat durando, ipsi etiam Deo co-
 æva. O momentum! ô æternum! ô præ-
 posteram mortalium optionem! *Æternitati per brevem anteferunt moram.* Sic, sic ille clamabat omnium exemplo unus: (Jonathas. 1. Reg. 14. v. 43.) *Gustans gustavi paululum mellis, & ecce ego morior.* Expende brevitatem culpæ, celeritatem sententiæ, gravitatem pœnæ. *gustans, inquit, gustavi.*
 quid?

DE TIMORE DOMINI.

quid? *paululum mellis*, quo exitu? *Et ecce*
horior.

§. 2. *Voluptatis usura turpissima.*

Quid quòd omnis in luto est voluptas; ut non tam brevitatem, quàm fœditate deterreat? Inter homines desiisse te puta, ex quo ad mulorum equorumve voluptates, tanquam emissarius, adhinnire cœperis. Eò etiam turpior bestiis, quòd illæ sine ratione, tu cum ratione insanias; illæ naturæ impetu, tu arbitrii consensu. O rem pudendam! quam oculis nemo humanis audeat committere, nemo divinis possit subtrahere. O deplorandam! quam nemo emit unquam, nisi sui jacturâ. Vide, vide fugitivum; vide exulem à se ipso parentem dicam, an filium? utrumque. Latet Adamus, fugit Cainus; neuter evadit. ô latibulum! ô fugam! ô criminis audaciam! etiâ mne Deo illudi posse speras infelix, tu vel in secreto publicus?

§. 3. *eiusdem fastidium & amaritudo.*

Momentum dixeram voluptatis. Erravi. Aceti plus habet & fellis, quàm mellis. Pungit & cùm venit, & cùm recedit. [Habet omnis hoc voluptas, stimulis agit fruentes, apiumque par volantum, ubi grata mella fudit, fugit, & nimis tenaci ferit iccta corda

morfu. *Boëtius de consol. Phil. l. 3.* Ipso in
 procinctu audies conscientiam oblatran-
 tem: Ah! miser, quò ruis? ubi pudor? ubi
 Deus? Hic, hïc juxta te; quem videntem,
 quem vindicantem non effugies. Ipso in ex-
 itu ita perorabit: Admisisti? consensisti in-
 felix? & quidem tua illa voluptatula, tanto
 ambitu quæsita, ex oculis evanuit: ex oculis
 dico, non ex animo; apud quem restat ex
 illa posthumus dolor, longè acerbissimus
 partus. (In felle amaritudinis, & obligatio-
 ne iniquitatis video te esse. *Act. 8.*) Agnos-
 ce igitur. Non postrema gaudii modò, sed
 principia quoque luctus obsedit. Sit ante
 oculos Aminon, (*2. Regum 13.*) Ille, ille con-
 tabescens & desiderio sceleris, & fastidio:
 miser utrobique, post & ante peccatum; sed
 utrobique speculum tui.

§. 4. *Gratia dispendium.*

Atque hæc damna ne gentiles quidem
 nesciêre. Accipe nunc, quæ Christiani, quæ
 Patres, quæ Fides tua persuasit.

Ad pecudum sortem miseros, dixi, vene-
 fica illa prorsus abjecit. Utinam hïc finis
 esset, & non etiam ad dæmonum horribi-
 lem conditionem damnaret! Aspici-
 te, Adolescentes, quæ doleant. Animum
 ego

DE TIMORE DOMINI. 9

ego vestrum, quem vidistis nunquam, ante oculos sisto: sed heu, quali quantoque è statu dejectum! quàm mutatum ab illo regio, innocente, purissimo spiritu, qui inter Angelos quoque triumphabat! Nimirum, ex quo voluptati sacramentum dixistis; amicitia gratiaque Dei destituti, hostes bonorum omnium, Christi adversarii, tetram, olentem, fuliginosam in corpore animam gestatis, infami dæmonis cauterio inustam, & tantùm non dæmones estis. Vidistis in tabellâ hinc Michaëlis, indè Luciferi dissimillimam effigiem? ùt ille decoro vultu, fronte sublimi, erectam cælo cervicem gerit formosissimus juvenis; hic contrà scintillantibus oculis, dirissimâ illuvie, membris obtortis, monstrum horrendum, informe, ingens, cui gratiæ lumen ademptum? Uterque animi vestri simulacrum est: ille, gratiæ donis conspicui; hic, peccati labe deformati. Heu me! Quid prodest hoc corporis cadaver circumferre, si animus, caput vitæ, interiit? Audi Sapientem: (*Eccli. 21. v. 2.*) *Quasi à facie colubri fuge peccatum. Dentes leonis dentes ejus, interficientes animas hominum.* Audi Sapientiam: (*Luca 12. v. 5.*) *Timete eum, qui, postquam occiderit, habet potestatem mittere*

tere in gehennam. Quis ille autem? Deus? imò Deus non mittit nisi in cælum, *bonus ex suo, justus ex nostro.* Est ergo, est peccatum causa furoris, & irarum caput. Hic gehennæ pater, hæc origo mali metuenda tibi.

§. 5. *Diaboli servitus.*

Ecce aliud ex illo malum. Nam quia sese Deo subduxit; in nervum, in catenam, in herilem, imò tyrannicam, diaboli servitutem conjectus est. Excessit à latere impuri clientis purissimus patronus; non sustinet teterimum halitum animæ infelicis; ei in locum succedit Rex & Dominus, qui tandem? dæmon certè. O qualem custodem! cui dies noctesque non aliud incumbat, quàm misero gulam aut frangere, si liceat, aut fringendam objicere. Et nos in tanto periculo, tamque vicino mortis, hostis, flammæ perennis, hilares sumus? ad expiatorium sacramentum non confugimus? ô insaniam! Sic in morbo *ridet phreneticus; sed non est sanus.* (*Augustinus.*) sic inter haras exulat à parente *prodigus*, exulat à filio, addictus *uni civium*; nam *aut Dei sumus, aut Diaboli; nihil medium.* [*Idem.*]

§. 6. *Varia animi & corporis damna.*

Quid illi verò in tali solitudine? Quid dico

dico? in tali dæmonum contubernio constituto? Quid fiet, inquam? Quàm multæ undique, quàm graves rerum imagines affluent; quæ spectra per noctem oblata? qui conscientia clamor? qui latratus? Enimvero hîc vermem assiduum, hîc vulturem non fabulosum, hîc furias omnes, hîc orcum invenies, orco pejorem. Gliscit intimè, omnesque penitus animi recessus pervadit inquietus horror: pavet ad omnia malè conscium pectus, contremiscit artubus, exalbescit metu? nec sibi, nec Deo, nec ulli cohaeret. Agunt transversum animi pestes omnes, Intestinum bellum, pugna horrida, cæca tempestas. Talis olim primusque Cainus; tales ab illo impii omnes fuere: *habet enim, habet, nescio, quos mens scelerata carnifices; aut ipsa sibi potius carnifex est.* (Pacatus.) *Vis mittere in infernum? mitte in seipsum.* (Augustinus.)

Quid dicam, quòd nonnunquam in vitam ipsam manat exitium? Luxatur corpus, frangiturque voluptatum immoderatâ libidine. Hinc nefandæ morborum species; hinc visi in ipso flore jam facti senes, labantibus membris, & fœtidis, & effœtis. Triste, sed justum spectaculum.

Præter hæc corporis animique damna ,
 alia è civili consuetudine petuntur. Qualia
 sunt , quòd nemo unquam improbum ho-
 minem verè amavit , si improbum nôrit.
 Multò minùs dignum honore duxit. Est e-
 nim , est honor umbra virtutis. ùt umbra
 suo sine corpore nulla est; ita neque verus
 honor sine virtute: nam *gloria nostra hæc est,
 testimonium conscientia nostra.* (2. Cor. 1.) In-
 gloriùs ergò , intestabilis homo , quisquis
 hoc testimonio caret. *Theatrum* sibi vir bo-
 nus : malus autem ipse sibi supplicium, ipse
 ludibrium. Talis est inter allophylos Sam-
 son; pœna sibi , pila hosti, [*Judic. 16.*]

§. 7. *Bonorum operum inutilitas.*

Sed parva sunt. Perpende hîc mecum ,
 quàm multis spoliatur bonis. Cùm apud
 Deum esset in gratia, inter filios Dei, parti-
 ceps erat omnium timentium Deum. Nihil
 in toto Christiani orbis ambitu præclarè fi-
 ebat precum , orationum, votorum, austeri-
 ratum, sive in claustris; sive in templis; nihil
 erat , inquam , ad cujus meriti sortem non
 accederet. Nunc extorris , vagus , à facie
 Dei, atque à toto fidelium corpore , instar
 putridæ carnis, abscissus, nullam ex operibus
 vel suis, vel alienis , gratiam spémve conci-
 liat.

liat. (Si charitatem non habuero , nihil mihi prodest. 1. Cor. 13.) O periculosum statum , cui medicina non prodest ! Antiochum recordare. *Orabat hic scelestus Dominum , à quo non esset misericordiam consecuturus. [2. Machab. 9.)*

§. 8. *Mentis cecitas & pertinacia.*

Denique ad cumulum ceterorum , exoritur ex hac destitutione tantâ [quod unum omnium gravissimum est] pertinax obfirmatâque in scelere voluntas , quam nulli inferi , nullæ minæ dimoveant. Offunditur consceleratissimæ menti horrida caligo : succedit immanis quidam ad omnia stupor. Exinde durum inaccessumque cor , & nullis cæli telis expugnabile. Ridentur omnia , calolum obducitur : gratiæ hinc diminuuntur ; indè scelera , pestes , hostes corroborantur. (Præcedentia peccata consequentium pœna. *Isid.*) Conclamatum est. Eò malum erumpit , ut neque pejor esse , neque fieri melior possit. Quid infelicius ? sed quid usitatus ? *quotidie nascitur Achab, (Ambrosius.) & Saul , & Pharao. quotidie clamas , ut iste , cras : & ingravatum est cor tuum , & computruerunt cicatrices tua à facie insipientia tua. Miser ! ecce , ecce* da-

dæmonem æquas malitiâ , superas pœnâ.
Theſaurizas enim tibi irâ in die ire. (Rom. 2.)

Summa Capitis primi.

En tibi, charissime Fili, octo rationes à
 tuis ipsius commodis haustas, quas sic com-
 plectere. 1. Voluptatis unam esse guttulam,
 momento brevior. 2. Eamque multo fel-
 le dilutam. 3. Emendam summâ corporis
 animique infamiâ. 4. Maximorum etiam
 bonorum jacturâ; honoris, innocentiae, ca-
 stitatis, gratiae divinae, ac sæpè humanae;
 quæ tantum illius umbra est. 5. Amitti cli-
 entelam bonorum geniorum, succedenti-
 bus in locum infestissimis furiis, quarum
 sit ipse mancipium. 6. Insuper conscientiae
 stimulis exercitum perenni falo conflictari;
 corporis quoque florem deteri, firmitudi-
 nemque convelli. 7. Præterea exhæredem,
 atque à spiritualibus bonis exfortem, nihil
 cælo dignum præstare jam posse. 8. Denique
 obduratam mentem obrigescere malis, &
 quasi designatam ad perennes flammæ vi-
 ctimam, extremum exitum præstolari. Et
 hæc omnia ob momentum [Violabant me
 propter pugillum hordei, & fragmen panis.
Ezechiel. 13.] quod delectat. Expende,
 fili, expende; expende, inquam.